

Adam Kupaj

GROM I BŁYSKAWICA SONOSFERA MORZA

Rozdział IV

WSPÓŁCZESNOŚĆ

"Grom i Błyskawica: Sonosfera Morza" - reportaż słuchowiskowy współfinansowy ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej w ramach Otwartego Konkursu Ofert Nr ew. 09/2025/WD/DEKiD

Ministerstwo
Obrony Narodowej

INSPIRI

POSTACI:

NARRATOR - Wojciech Masacz

GŁOS 1: Karolina Bednarek

GŁOS 2: Adam Mortas

GŁOS 3: Adam Kupaj

GŁOS 4: Konrad Michalak

STARY WIARUS

MATKA

EKSPERCI

ALEKSANDER GOSK

TOMASZ MIEGOŃ

INTRO

Gdańsk wrócił do Polski

(Przemówienie premiera Tymczasowego Rządu Polskiego ob. OSÓBKİ-MORAWSKIEGO przed mikrofonem Polskiego Radia w Warszawie).

Powitanie Prezydenta i Premiera Polski w stolicy

Wielka manifestacja na cześć paktu radziecko-polskiego

WALKI na ulicach BERLINA

WOJSKO POLSKIE ZDOBYWA STOLICĘ NIEMIEC

MOSKWA. Marszałek Stalina wysłał telegramy. Konięcki i trafiają się do dworca 4-go Frontu.

Wojska Polskie w Berlinie!!

Amerykanie nie pójdą na Berlin?

Siły Bradleya zatrzymują się na osiągniętej linii

Dalsze potężne ataki na froncie południowo-wschodnim

**Podpisanie paktu o przyjaźni,
wzajemnej pomocy i powojennej współpracy
między Związkiem Radzieckim a Rzeczpospolitą Polską**

Polacy pierwsi wkroczyli do Bolonii

Adolf Hitler:

Z największą ufnością patrzę w przyszłość.

Walka wytwarzająca nowe tysiąclecie ludzkości.
Kwiat młodzieży europejskiej w marszu ku lepszemu porządkowi świata.

Żadna moc nie powstrzyma zjednoczenia się Europy.

Przemówienie Kanclerza Hitlera w Reichstagu.

GŁOS 3: Do naszej opowieści zaprosiliśmy ekspertów, których wiedzą się posłużyliśmy, aby możliwie najdokładniej przybliżyć historię ORP GROM i ORP BŁYSKAWICA. Na podstawie źródeł pisanych stworzyliśmy i odegraliśmy fikcyjne sceny w których występują profesjonalni aktorzy. W audycji biorą udział eksperci: Tomasz Miegoń – dyrektor Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni, wieloletni dziennikarz telewizyjny, autor filmów dokumentalnych i programów cyklicznych o tematyce historycznej, oficer pokładowy floty cywilnej oraz Pan Aleksander Gosk – Zastępca Dyrektora Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni, a także publicysta morski, propagator historii, edukacji morskiej, animator i działacz społeczny.

SCENA 1 **NORMANDZKA INWAZJA + EKSPERCI**

NARRATOR: W dniu 23 maja 1944 „Błyskawica” otrzymała przydział do Plymouth i tam, wraz z „Piorunem”, przydzielona została do 10 flotylli niszczycieli. Wspomniana flotylla składała się z dwóch dywizjonów. Liderem jednego została Błyskawica.

GŁOS 3: Pierwsze dni służby obu polskich niszczycieli w nowej formacji upłynęły na intensywnych ćwiczeniach. Szczególną uwagę poświęcano na przeprowadzanie ataków torpedowych. Niebawem miała się rozpocząć wielka inwazja aliancka w Normandii.

GŁOS 2: Na TYDZIEŃ przed D-DAY rozpoczęły intensywne patrole flotylli na wodach zachodniej części kanału La Manche.

GŁOS 4: Dzień rozpoczęcia inwazji zastał oba dywizjony flotylli na morzu; w trakcie patrolu przyszła wiadomość, iż trzy wielkie niemieckie niszczyciele opuściły ujście Żyrondy i udały się na północ.

Jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miało otwarcie drugiego frontu w czerwcu 1944 roku?

Jak alianci przygotowywali się do największej operacji desantowej w historii? Jak długo trwały przygotowania?

Dlaczego wybrano właśnie Normandię jako miejsce desantu? Co zadecydowało o tej lokalizacji?

W jaki sposób logistyka morska i ochrona konwojów wpłynęła na powodzenie całej operacji?

Przejdźcie do 8 czerwca. Tego dnia, niszczyciele ORP "Piorun" i "Błyskawica" brały udział w bitwie morskiej pod Ushant, zakończonej zwycięstwem aliantów.

SCENA 2 **8 czerwca – USHANT + eksperci**

NARRATOR: 8 czerwca 1944 roku, o godzinie 16:30 O godzinie 16.30 - 8 czerwca 1944 roku flotylla przeczesywała wody, spodziewano się wejść w kontakt z nieprzyjacielem. Rozpoczęła się bitwa pod USHANT

GŁOS 3: Nowy meldunek, donoszący o wyjściu niemieckich niszczycieli z Brestu, nadszedł o godzinie 21.42, ale miało upłynąć jeszcze kilka godzin, zanim nastąpiło spotkanie obu zespołów. Godzin pełne niepewności, nerwowego wyczekiwania i stale rosnącego napięcia. Alianci rwali się do walki z nieprzyjacielem,

GŁOS 2: Po godzinie 1.00 w nocy czujność posterunków obserwacyjnych osiągnęła swój punkt szczytowy. O 1.16 po północy — „Tartar” nadał sygnał:

GŁOS 3: W KONTAKCIE RADAROWYM Z NIEPRZYJACIELEM. NAMAR RZECZYWISTY 251. ODLEGŁOŚĆ 10 MIL.

NARRATOR: Dwie minuty później radar „Błyskawicy” również uchwycił nieprzyjaciela i polski okręt zasygnalizował:

GŁOS 2: PIĘĆ SZYBKO ZBLIŻAJĄCYCH SIĘ ECH W ODLEGŁOŚCI 9 MIL.

GŁOS 4 Natychmiast we wszystkich pomieszczeniach, wodoszczelnych kabinach i przedziałach zabrzmiały krótkie dźwięki alarmowe klaksonów. Drgnęły wieże dziobowe.

W niecałą minutę okręt poderwał się. Był gotowy do walki.

GŁOS 2: Niemcy zawracali, aby strzelać do nas swe torpedy po ciemku, na radar.

GŁOS: Achtung. Torpedos!

NARRATOR: A potem trzykrotnie wrzasnął:

GŁOS 1: Feuer, Feuer, Feuer!

GŁOS 2: W zupełnych ciemnościach waliły teraz ku nam niemieckie torpedy.

GŁOS 2: Bóg jeden wie, ile ich było: trzydzieści, może czterdzieści? Cała ławica...

GŁOS 4: Wykonaliśmy unik, potem drugi. W ciemnościach rozległo się przed dziobem głucho echo pojedynczego strzału. To HMS TARTAR;

GŁOS 3: Open fire.

GŁOS 2: „Nie jeden, ale kilka niemieckich okrętów strzelało do polskiego niszczyciela. Błyskawica” znalazła się w samym środku boju. Dwa brytyjskie niszczyciele w śmiałym ataku wbiły się klinem pomiędzy niemieckie okręty, które rzuciły się ucieczki.

NARRATOR: W miarę postępu alianckiej ofensywy i oswobodzania Francji słabła działalność Kriegsmarine.

Jaką rolę odegrały polskie niszczyciele – „Błyskawica” i „Piorun” – w tej fazie wojny? Jak udział polskich okrętów był postrzegany przez sojuszników – czy doceniano ich wyszkolenie i skuteczność?

Czy można mówić o symbolicznej obecności Polaków podczas dnia „D” – mimo że desant przeprowadzali głównie Brytyjczycy, Amerykanie i Kanadyjczycy?

SCENA 3 **Koniec Wojny**

NARRATOR: Po zakończeniu działań wojennych „Błyskawica” powróciła do służby, W listopadzie 1945 roku wzięła udział w ostatnim akcie „bitwy o Atlantyk”. W maju 1946 roku ostatni ówczesny dowódca „Błyskawicy”, kmdr por. Wojciech Francki, dał rozkaz opuszczenia biało-czerwonej bandery i przekazał okręt władzom brytyjskim.

ZMIANA AURY.

REPORTER: Ostateczne rozmowy, które doprowadziły do powrotu „Błyskawicy” do kraju, zostały rozpoczęte w marcu 1947 roku.

GŁOS 2: W dniu 1 lipca nastąpiło podniesienie bandery. „Błyskawica” opuściła Rosyth udając się w drogę powrotną do kraju. Jej nowy dowódca, znakomity podwodnik kmdr ppor. Bolesław Romanowski wspomina:

GŁOS 3: Wyprowadziłem Błyskawicę z Rosyth i wziąłem kurs na Gdynię. Rano 4 lipca mijalem Hel. Z punktu obserwacyjnego nie przywitał mnie żaden sygnał... Wobec tego kazałem nadać:

GŁOS 2: DZIEŃ DOBRY! JESTEM „BŁYSKAWICA”, CZY MACIE CO DLA MNIE?

GŁOS 3: Przez dłuższą chwilę nie było odpowiedzi. Wreszcie zaczęło mrugać światło.

GŁOS 4: NIE MAMY DLA WAS ROZKAZU!

GŁOS 3: Zbliżaliśmy się do Gdyni. Kochane miasto, o którym śniliśmy. Długie lata tęsknoty i tułaczki po morzach. W wejściu do potwornie zniszczonego portu leżał na dnie wrak potężnego „Gneisenau”. Był to widomy znak, że wrogiemu okrętowi bezkarnie do Gdyni wchodzić nie wolno!

Stary Wiarus: Pamiętam ten dzień, kiedy *Błyskawica* wróciła. Po tylu latach. Widziałem, jak pojawiła się na horyzoncie — ta sama sylwetka, choć bardziej zmęczona, pomalowana na szaro. Wszyscy patrzyliśmy, jak powoli sunie, ~~jak holownik prowadzi~~ — ~~ją~~ — ~~ostrożnie~~ — ~~do~~ — ~~brzegu~~. Niektórzy zdjęli czapki, ktoś płakał. Błyska... Dobrze, że znów jest tu, gdzie powinna być.

Kiedy patrzę na nią teraz — widzę wciąż tę samą pianę za rufą.

Narrator: W taki sposób „Błyskawica” powróciła do kraju i po gruntownym remoncie podjęła służbę w Marynarce Wojennej PRL. Później okręt został przebrojony i zmodernizowany, służąc do szkolenia nowych kadr obrońców naszego 500-kilometrowego Wybrzeża.

SCENA 4

Eksperci

Jak wyglądał proces przekształcenia „Błyskawicy” w okręt-muzeum po powrocie do Gdyni w 1974 roku?

- Jakie były największe wyzwania adaptacyjne?
- Kto podjął decyzję o takim przeznaczeniu okrętu?

Na czym polegała rola „Błyskawicy” w propagowaniu historii Marynarki Wojennej PRL w latach 70. i 80.?

Jakie znaczenie historyczne i symboliczne miało odznaczenie „Błyskawicy” Orderem Virtuti Militari w 1987 roku?

Czy „Błyskawica” pozostanie w przyszłości okrętem-muzeum w Gdyni, czy istnieją rozważania o przeniesieniu lub rekonstrukcji ekspozycji?

PYTANIA DO BYŁYCH CZŁONKÓW ZAŁOGI „BŁYSKAWICY”

PYTANIA DO ZAŁOGANTÓW o SŁUŻBĘ NA BŁYSKAWICY. O KATASTROFIE OPOWIEŚĆ.

Jak wyglądała codzienna służba na „Błyskawicy”, gdy pełniła jeszcze funkcję szkoleniową lub reprezentacyjną?

Czy pamiętają Państwo moment, w którym „Błyskawica” została formalnie uznana za okręt muzealny? Jakie były reakcje załogi?

Które wydarzenia zapadły szczególnie w pamięć?

Czy podczas służby na „Błyskawicy” mieli Państwo poczucie obcowania z żywą legendą polskiej floty? Jak wpływało to na morale i odpowiedzialność?

Za czym najbardziej tęsknicie?

Wywiad z Edwardem Gawędą.

Wywiad z Danutą Mosek.

KONIEC ROZDZIAŁU CZWARTEGO – OSTATNIEGO.